

16.09.19
RADA MIEJSKA TRZEMESZNA
ul. Gen. Henryka Dąbrowskiego 2
62-240 Trzemeszno
tel 61/415-41-00
16/95/2019

Załącznik Nr do protokołu
Nr/2019 sesji Rady Miejskiej
Trzemeszna z dnia 2019 roku

Projekt

**UCHWAŁA Nr/...../2019
RADY MIEJSKIEJ TRZEMESZNA
z dnia 2019 roku**

w sprawie nadania pośmiertnie Bolesławowi Zawalicz-Mowińskiemu – wójtowi Trzemeszna, współtwórcy struktur Obrony Narodowej Trzemeszna we wrześniu 1939 roku Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506, ze zmian.) oraz § 1 ust. 3 uchwały Nr VIII/83/2015 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 29 kwietnia 2015 roku w sprawie zasad nadawania Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno oraz wzoru i zasady nadawania Medalu Honorowego Gminy Trzemeszno (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2015 r., poz. 3132, zm.: z 2018, poz. 2071)

**RADA MIEJSKA
uchwala, co następuje:**

§ 1. W roku 80-lecia wybuchu II Wojny Światowej, w uznaniu zasług dla obrony ojczyzny i tworzenia struktur Obrony Narodowej Trzemeszna we wrześniu 1939 roku postanawia się nadać pośmiertnie **Bolesławowi Zawalicz-Mowińskiemu – wójtowi Trzemeszna Honorowe Obywatelstwo Gminy Trzemeszno.**

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Trzemeszna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Justyna Gałęcka
adwokat

UZASADNIENIE

Kontynuując szczytną ideę odznaczania pośmiertnie godnością Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno wybitnych Trzemesznian, którzy swoim patriotyzmem, służbą dla Ojczyzny oraz oddaniem dla spraw Polski w sposób szczególny zasłużyli się dla Polski, w obliczu 80-lecia Wybuchu II Wojny Światowej pojawia się dogodna okoliczność i sposobność, aby oddać hold bohaterskim Trzemesznianom tragicznego września 1939 roku, którzy jako nasi lokalni bohaterowie są powodem Naszej dumy oraz wzorem dla współczesnego pokolenia Polaków.

Dokonując swoistego rozrachunku mamy przede wszystkim na uwadze bohaterskich członków Obrony Narodowej Trzemeszno, którzy stawili we wrześniu 1939 roku opór wobec agresji niemieckiej na Trzemeszno. W pierwszym rzędzie trzeba wymienić tutaj twórców i organizatorów Obrony Narodowej Trzemeszno: Kazimierza Jarosława Szymańskiego – burmistrza Trzemeszno, Bolesława Wojciecha Zawalicz-Mowińskiego – wójta i Andrzeja Marchlewicza – komendanta obrony miasta.

Stowarzyszenie Miłośników Zabytków Historycznych Położonych na terenie Miasta i Gminy Trzemeszno pismem z dnia 25 lipca 2019 roku złożyło wniosek o nadanie Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno przedwojennemu wójtowi Bolesławowi Zawalicz-Mowińskiemu.

W uzasadnieniu wniosku w szczególności napisano.

Bolesław Wojciech Jan Zawalicz-Mowiński był wójtem Trzemeszno, współtwórcą struktur Obrony Narodowej w Trzemesznie. Powołał ON na obwód Trzemeszno-wieś.

Urodzony 5 czerwca 1903 r. w Skrzyszewie powiat Kartuszy na Pomorzu, szkołę powszechną ukończył w 1915 r. w Rheinfeld, a gimnazjum w Marienburgu. Podczas wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. walcząc w 25 pułku ułanów został ranny. Studiował na uniwersytetach w Poznaniu i Bonn. Przerwał studia by służyć w 9 pułku strzelców konnych. Po Szkole Podchorążych Kawalerii awansował na plutonowego. Studia ukończył w Królewcu w 1926 r. uzyskując tytuł inżyniera rolnictwa. Dwa lata później otrzymał stopień naukowy doktora broniąc dysertacji na temat leśnictwa i gospodarki lasami. Po szkoleniu w 9 pułku strzelców konnych awansował na wachmistrza, a w 1928 r. na podporucznika kawalerii rezerwy.

Okolo 1929 roku przeniósł się w rejon Trzemeszno nabywając majątek Kierzkowo, który prowadził wzorcowo. W latach 1934-1939 założył Koło Związku Rezerwistów Trzemeszno-wieś i został jego komendantem. Osiągał sukcesy w wyszkoleniu wojskowym przedpoborowych. Należał do Sekcji Trzemeszno Związku Oficerów Rezerwy. W 1935 roku ukończył kurs dowódców szwadronów kawalerii awansując na porucznika rezerwy.

Okolo 1937 r. został wójtem obwodu Trzemeszno-wieś. Współtworzył i redagował tygodnik „Kosynier”, którego nazwy był pomysłodawcą. Uczestniczył w aktywizacji Kółek Rolniczych na terenie Wielkopolski, gdzie realizował się jako „pionier” gospodarki wiejskiej. W 1938 r. kandydował na posła V kadencji Sejmu. Zaangażował się w obchody tygodnia Ligi Przeciwlotniczej i Przeciwwgazowej w Trzemesznie. W 1939 r. skierowany do służby w wojsku odbył tajne szkolenie i został dowódcą szwadronu. Wiosną 1939 r. z Feliksem Zielińskim odbył podróż do Anglii, a latem otrzymał awans na rotmistrza rezerwy kawalerii.

Drugiego dnia wojny współtworzył formację Obrony Narodowej w Trzemesznie i został wojskowym dowódcą. Na polecenie władz w nocy z 6 na 7 września 1939 r. opuścił miasto. Był uczestnikiem wojny obronnej 1939. W trakcie działań wojennych został ranny. Uciekł ze szpitala kontrolowanego przez Niemców. Schronienie znalazł u plk Stefana Roweckiego. Ścisłe współdziałał z późniejszym dowódcą AK pseudonim „Grot”. Służbę konspiracyjną rozpoczął w listopadzie 1939 roku. Był dowódcą Związku Walki Zbrojnej. Następnie otrzymał przydział do komendy obwodu AK I Rejonu zgrupowania „Róg” na szefa sztabu. Posługiwał się pseudonimami „Zawalicz”, „Gończ”, „Witold”, „Stef”, „Dyrektor”. Podczas powstania

warszawskiego walczył na Starym Mieście. Dowodząc obroną w nierównej walce pozycje utrzymał. Awansowano go na stopień majora i odznaczono Krzyżem Virtuti Militarii V klasy. Kanalami przeszedł do Śródmieścia by walczyć na Powiślu. Zastępca dowódcy 36 pułku piechoty Legii Akademickiej 28 dywizji korpusu AK general Antoni Chruściel „Monter” odznaczył go Krzyżem Walecznych. Do niewoli wzięty z dowódcami powstania 5 października 1944 r., wywieziony został do Oflagu II DG Gross Born w Bornem Sulimowie i Fallingbommel w Żaganiu i obozu koncentracyjnego Bergen-Belsen w Niemczech. Nr jeniecki 1385. Po wojnie pozostał na emigracji aktywizując środowiska Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych i Kanady. Zmarł 31 stycznia 1993 roku w Toronto.

Pułkownik Zawalicz-Mowiński otrzymał m.in.: Order Wojenny Virtuti Militari V Klasy, Order Polonia Restituta IV Klasy, Krzyż Walecznych, Złoty Krzyż Zasługi z Mieczami, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Niepodległości, Medal Wojska – trzykrotnie, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921 i Krzyż Armii Krajowej (Andrzej Leśniewski).

Kapituła Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno oraz Medalu Honorowego Gminy Trzemeszno na wniosek Stowarzyszenia Miłośników Zabytków Historycznych Położonych na terenie Miasta i Gminy Trzemeszno, na posiedzeniu w dniu 16 września 2019 roku zaopiniowała pozytywnie i rekomenduje Radzie Miejskiej Trzemeszno nadanie Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno Bolesławowi Zawalicz-Mowińskiemu.

W związku z powyższym jest w pełni uzasadnionym, aby nadać pośmiertnie Bolesławowi Zawalicz-Mowińskiemu współtwórcy Obrony Narodowej Trzemeszno we wrześniu 1939 roku Honorowe Obywatelstwo Gminy Trzemeszno w uznaniu Jego zasług dla obrony ojczyzny i powołania Obrony Narodowej Trzemeszno.

Trzemeszno, 16 września 2019 roku

Opracował: Dariusz Jankowski
Zastępca Burmistrza

Zastępca Burmistrza

Dariusz Jankowski

P. Zastępca Burmistrza
11.09.19

Trzemeszno, dnia 25.07.2019 r.

~~Rada Miejska w Trzemesznie~~
~~Przewodniczący Rady Miejskiej p. Benedykt Nitka~~
~~Burmistrz Gminy Trzemeszno p. Krzysztof Dereziński~~
w miejscu

URZĄD MIEJSKI
Trzemeszno
11.09.19
wpłynęło
Nr 813
zat. 00018

Wniosek o nadanie Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno przedwojennemu wójtowi Trzemeszna Bolesławowi Zawalicz-Mowińskiemu

Stowarzyszenie Miłośników Zabytków Historycznych w Trzemesznie wnosi o nadanie tego tytułu osobie przez 80 lat zapomnianej, chociaż zasłużonej dla Gminy Trzemeszno. Wniosek wypełnia zapis §9. Uchwały Nr LXV/634/2018 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 21 sierpnia 2018 r. w sprawie statutu Gminy Trzemeszno i aktów obowiązujących; Uchwały Nr VIII/83/2015 Rady Miejskiej Trzemeszna z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie nadawania Honorowego Obywatelstwa Gminy Trzemeszno oraz wzoru i zasady nadawania Medalu Honorowego Gminy Trzemeszno.

Uzasadnienie

Wniosek sporządzony został po analizie materiału badawczego do książki podejmującej Trzemeszno w II wojnie światowej. Ustaliłem z bardzo dużym prawdopodobieństwem, że Bolesław Zawalicz-Mowiński jako wójt był bardzo bliskim współpracownikiem burmistrza Kazimierza Jarosława Szymańskiego, a w sprawach wojskowości bezpośrednim przełożonym Andrzeja Marchlewicza. Późniejsze jego zasługi wojenne pokazują bohatera formatu całego kraju. Oto jego biogram:

Zawalicz-Mowiński Bolesław Wojciech Jan – wójt, twórca struktur i dowódca Obrony Narodowej, swoim zarządzeniem powołał obronę na obwód Trzemeszno-wieś. Struktura powstała przy tworzeniu jej przez burmistrza 2 września 1939 roku. Urodzony 5 czerwca 1903 roku w miejscowości Skrzyszewo, powiat Kartuszy na Pomorzu. Rodzice posiadali majątek dworski. Szkołę powszechną ukończył w 1915 roku w Rheinfeld, a gimnazjum w Marienburgu. Na początku 1920 roku ochotniczo wstąpił do wojska, do 1 pułku ułanów krechowieckich. Podczas wojny polsko-bolszewickiej walczył w 25 pułku ułanów. Był ranny. Następnie odbył studia z nauk rolnych na uniwersytetach w Poznaniu, Królewcu i Bonn. Przerwał je i po raz trzeci zaciągnął się w 1923 roku do służby wojskowej. Służył w 9 pułku strzelców konnych, skąd skierowany został do Szkoły Podchorążych Kawalerii. Otrzymał awans na stopień plutonowego podchorążego. Kolejnym awansem był stopień wachmistrza podchorążego w rezerwie Wojska Polskiego. Przerwane studia ukończył w Królewcu w 1926 roku uzyskując tytuł inżyniera rolnictwa. Dwa lata później napisał dysertację doktorską podejmującą leśnictwo i gospodarkę lasami i obronił ją otrzymując stopień naukowy doktora. Podczas tychże studiów uczestniczył w szkoleniu rezerwy kadrowej 9 pułku strzelców konnych, które ukończył z pierwszą lokatą otrzymując stopień wojskowy wachmistrza. Latem 1928 otrzymał awans na podporucznika kawalerii w rezerwie. Najprawdopodobniej w 1929 roku przeniósł się w okolice Trzemeszna. Nabył majątek Kierzkowo, który pod jego ręką prowadzony był wzorowo. Zapisano w innym biogramie, że był „wójtem Kierzkowa”. W latach 1934-1939 założył w gminie Trzemeszno organizację rezerwistów, której był komendantem: **Koło Związku Rezerwistów Trzemeszno-wieś**. Szkoląc młodzież osiągał nieprzeciętne sukcesy w wyszkoleniu wojskowym rezerwistów i przedpoborowych. Był

członkiem Sekcji Trzemeszno Związku Oficerów Rezerwy. W 1935 roku ukończył kurs dowódców szwadronów kawalerii rezerwy i otrzymał awans na porucznika rezerwy. W 1936 roku wstąpił do Organizacji Zjednoczenia Narodowego w Mogilnie. Około 1937 roku został wójtem obwodu wiejskiego Trzemeszno-wieś. Utworzył oddziały konny i pieszy wojskowej Obrony Narodowej, stworzył jej struktury obejmujące zasięgiem obszar wiejski. Jesienią 1937 roku zaangażował się w utworzenie i redakcję tygodnika „Kosynier”, której nazwy był pomysłodawcą. Był aktywny społecznie, uczestniczył w inicjowaniu Kółek Rolniczych powstających na terenie Wielkopolski, realizował się jako „pionier” gospodarki wiejskiej. W 1938 roku z 99 okręgu Inowrocław jako rolnik i kandydat niezależny kandydował na posła V kadencji Sejmu. W tymże 1938 roku zaangażował się w Trzemesznie w obchody tygodnia Ligi Przeciwołofniczej i Przeciwigazowej. W pierwszych miesiącach 1939 roku skierowany został do służby czynnej w wojsku, gdzie odbył kolejne szkolenie i awansował na dowódcę szwadronu. Wiosną 1939 roku za namową właściciela majątku Lubiń Feliksa Zielińskiego odbył z nim „sentymentalno-ropoznawczą” podróż do Bradford w Anglii. Latem 1939 roku otrzymał awans na rotmistrza rezerwy kawalerii. Po wybuchu wojny utworzył 2 września 1939 roku formację Obrony Narodowej na Trzemeszno-wieś strukturami podporządkowaną kierownictwu ONT. Został wojskowym dowódcą ONT. Na polecenie władz zwierzchnich razem z burmistrzem Szymańskim w nocy z 6 na 7 września 1939 roku opuścił Trzemeszno. Był uczestnikiem wojny obronnej 1939. W trakcie działań wojennych został ranny i trafił do szpitala kontrolowanego już przez Niemców. Uciekł ze szpitala. Znalazł schronienie u pułkownika Stefana Roweckiego i ściśle współdziałał z późniejszym dowódcą Armii Krajowej pseudonim „Grot”. Rotmistrz Zawalicz-Mowiński służbę konspiracyjną rozpoczął w listopadzie 1939 roku jako dowódca tworzącego się zgrupowania Związku Walki Zbrojnej. Następnie otrzymał przydział do komendy obwodu AK I Rejonu zgrupowania „Róg”, gdzie pełnił obowiązki szefa sztabu. Podczas okupacji posługiwał się pseudonimami „Zawalicz”, „Gończ”, „Witold”, „Stef”, „Dyrektor”. Był uczestnikiem powstania warszawskiego. Dowodził obroną podczas niemieckiego ataku na Starym Mieście i w nierównej walce pozycje utrzymał. Dowództwo powstania awansowało go na stopień majora i odznaczyło Krzyżem Virtuti Militarii V klasy. Przedzierał się kanałami do Śródmieścia by walczyć na Powiślu. Został zastępcą dowódcy 36 pułku piechoty Legii Akademickiej będącego w składzie 28 dywizji piechoty korpusu AK. Dzień po kapitulacji powstania przez generała brygady Antoniego Chruściela „Monter” odznaczony został Krzyżem Walecznych. Dnia 5 października 1944 r. z innymi dowódcami powstania trafił do niewoli i wywieziony został do niemieckich obozów jenieckich dla oficerów Oflagu II DG Gross Born w Bornem Sulimowie i Fallingb. w Żaganiu, potem obozu koncentracyjnego Bergen-Belsen w pobliżu Hanoweru w Niemczech. Nr jeniecki 1385. Po wojnie wybrał emigrację, gdzie aktywnie włączał się w działalność środowisk emigracyjnych w Niemczech, Francji, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Służby bezpieczeństwa PRL założyły mu teczkę próbując bohatera rozpracować. Do Polski – zatem i do Trzemeszna – nigdy nie powrócił. Zmarł 31 stycznia 1993 roku w Toronto. Pułkownik Bolesław Zawalicz-Mowiński otrzymał m.in.: Order Wojenny Virtuti Militarii V Klasy, Order Polonia Restituta IV Klasy, Krzyż Walecznych, Złoty Krzyż Zasługi z Mieczami, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Niepodległości, Medal Wojska – trzykrotnie, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921 i Krzyż Armii Krajowej.

dr Andrzej Łeśniewski, prezes SMZII